

**MEDIADISKURDA OG'ZAKI VA YOZMA INTERVYU TURLARINING
PARADIGMATIC-SINTAGMATIK XUSUSIYATLARI**

Jabborova Zarnigor Mahmudjon qizi

ADCHTI tayanch doktoranti

E-mail:zarnigorjabborova06@gmail.com

Tel:+998885841824

Anotatsiya: Ushbu maqolada zamonaviy publistikaning keng tarqalgan turi intervyu haqida umumiy ma'lumotlar taqdim etiladi. Shuningdek, intervyuning og'zaki va yozma diskurslarda paradigmatic va sintagmatik xususiyatlari tadqiq etiladi. Intervyu mavzusida izlanish olib borgan o'zbek va dunyo tilshunoslarining fikrlari asosida izohlar keltiriladi.

Kalit so'zlar: mediadiskurs, publistik uslub, intervyu, intervyu turlari, og'zaki intervyular, yozma intervyular, paradigmatic va sintakmatik xususiyatlar

**THE PARADIGMATIC- SINTAGMATIC FEATURES OF ORAL AND
WRITTEN INTERVIEW TYPES IN MEDIA DISCOURSE**

Abstract: This article offers a comprehensive overview of the prevalent type of interviews in modern journalism. Furthermore, it delves into the paradigmatic and syntagmatic characteristics of interviews across oral and written discourses. Drawing upon insights from Uzbek and global linguists gleaned during the investigation of interview themes, it presents corresponding explanations and commentary to enrich understanding.

Key words: media discourse, journalistic style, interview, types of interviews, oral interviews, written interviews, paradigmatic and syntagmatic characteristics.

**ПАРАДИГМАТИЧЕСКИЕ И СИНТАГМАТИЧЕСКИЕ
ХАРАКТЕРИСТИКИ УСТНЫХ И ПИСЬМЕННЫХ ВИДОВ
ИНТЕРВЬЮ В МЕДИЙНОМ ДИСКУРСЕ**

Аннотация: В данной статье представлена общая информация о широко распространенном типе интервью в современной публицистике. Кроме того, исследуются парадигматические и синтагматические особенности интервью в устном и письменном дискурсах. На основе мнений узбекских и мировых лингвистов, полученных в ходе исследования темы интервью, представлены соответствующие объяснения и комментарии.

Ключевые слова: медийный дискурс, публицистический стиль, интервью, виды интервью, устные интервью, письменные интервью, парадигматические и синтагматические характеристики.

KIRISH

Jahon va o'zbek tilshunosligida mediamatnlarni o'rganishga bo'lgan talab kundan kunga ortib bormoqda. Mediamatnlarining qo'llanish doirasi ko'lamining kengayishi zamonaviy axborot texnologiyalarining rivojlanishi va shu asosda publisistik uslubga qiziqish ortishi bilan aloqadordir. Publitsistika shu zamon voqea va hodisalaridan shu zamon kishilarni xabardor qilish, shu kun uchun zarur masala va muammolarni tahlil etish va ularning yechilishi borasida jamiyatga ta'sir ko'rsatish vositasidir. Ushbu uslubning eng ahamiyatlari janrlaridan biri hisoblangan intervyu janri jamoatchilik fikri, qarashlari va sodir bo'layotgan hodisalarga munosatini shakllantirishga asos bo'luvchi samarali vositadir.

Intervyu mohiyatan so'rab bilish va uni auditoriyaga yetkazishni maqsad qiladi. Mazkur janr ijtimoiy hayotning barcha tomonlarini keng va chuqur yoritishga xizmat qilib, tezkor va ishonchli, aniq axborotlarni auditoriyaga yetkazish vazifasini bajaradi. Intervyuda, eng avvalo, mavzu masalasi alohida o'rin tutadi. Ya'ni u orqali yoritilayotgan mavzu jamiyat uchun dolzarb bo'lishi, ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lishi, o'quvchilarning qiziqishini uyg'ota olishi kerak.

Yuqorida sanab o'tilgan xususiyatlari sababli media diskurslarda intervyu janrining lingvistik jihatdan tadqiq etish medialingvistikaning dolzarb masalalaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Intervyu janri zamonaviy ommaviy axborot vositalari (radio, nashrlar, televideniye) da qo'llanish doirasiga ko'ra dastlab ikki guruhga ajratiladi: og'zaki shakldagi intervyular va yozma shakldagi intervyular.

Og'zaki intervyu: Bu shaklda intervyuer va intervyu qiluvchi yuzma-yuz suhbat olib boriladi. Intervyu qiluvchi ma'lum shaxsni suhbatga chaqiradi va unga turli savollar beradi. Og'zaki intervyu ko'p texnologiyalardan foydalanadi, masalan, radio, televizor va podcastlarda og'zaki intervyu shaklidan foydalanish mumkin. Og'zaki intervyu samimiyat va insonlar orasidagi ko'z o'ngida munosabat tuzish imkoniyatlarini yaratadi. Ular oddiy gaplashuv, ifoda etish va nuqsonlarini tushuntirishda o'zining afzalliklariga ega.

Yozma intervyu: Bu shaklda intervyu yozma shaklda yaratiladi. Intervyuer (so'rovgar) yozma savollar yuboradi va intervyu qilinuvchi yozma javob beradi. Yozma intervyu shu kabi platformalarda, masalan, veb-saytlarda, maqola yoki ilmiy jurnallarda tarqaladi. Yozma intervyu qo'llanish, bo'limlarda, maqolalarda va hujjatlarda keng tarqaladi. Ular intervyu natijalarini saqlash, taqdim etish va ulashishda ko'proq intellektual va izlanish imkoniyatlarini yaratadi.

Intervyuning og'zaki va yozma shakllari ma'lumot almashish va kommunikatsiya jarayonlarida muhim o'rin egallaydi. Har bir shaklning o'zining afzalliklari va chegaralari mavjud bo'lib, ular maqsad va maqsadlarga mos ravishda yaxshi foydalaniladi.

Ommaviy axborot vositalari turiga nisbatan intervyuning og'zaki yoki yozma shaklini tanlanishni taqozo etadi. Xususan, nashrlar o'z turiga ko'ra yozma shakldagi intervyulardan foydalanadi. Radio va televideniya og'zaki intervyu turidan foydalaniladi. Takidlab o'tish joizki, har ikki ko'rinishdagi intervyudan ko'zlangan maqsad ma'lumotni og'zaki yoki yozma holda xalqqa ma'lum qilish va axborotni yetkazishdir. Intervyuda ko'zlangan maqsadga erishish uchun intervyu og'zaki bo'lsa ham yozma draft (qoralama) shaklda tayyorlanadi. Taxminiy savollar kartategiyasi tuziladi va taxminiy javoblar qo'yilib savollar izchilligi tartiblandi.

Ham og'zaki ham yozma shakldagi intervyular ham mavjud. Zamonaviy axborot vositalaridan birida o'tkizilgan intervyu ko'proq insonlarga yetkizikishi uchun boshqa axborot vositalariga ko'chadi. Bu progress faqat bir yo'nalishlidir: og'zakidan yozmaga. Radio orqali siyosiy yoki ta'lim sohasida faoliyat olib boruvchi ma'lum bir shaxs bilan o'tkizilgan og'zaki intervyu o'z asl holatini saqlagan holda jurnal yoki gazetada nashr etilishi mumkin.

Shuningdek, bugungi kunda televideniya boshqa tillarda o'tkiziladigan og'zaki intervyu boshqa til egalariga yordam tarqasida so'zlar orqali bir vaqtda berib ketiladi. Buni og'zaki shaklidagi intervyu va ko'rsatilgan og'zaki intervyu matni deb izohlashimiz mumkin.

Og'zaki intervyu va yozma intervyuning paradigmatic xususiyatlari ularning turli shakllarini belgilaydi va ularni boshqalar bilan taqqoslashda yordam beradi. Quyidagi paradigmatic xususiyatlar, og'zaki intervyu va yozma intervyu o'rtasidagi farqlarni aniqlashga yordam beradi:

So'rov tartiblari: Og'zaki intervyuda so'rovlarning tartibi odatda suhbatning qo'lim-cho'zim sariqasiga ega bo'ladi, chunki so'rovlar va intervyu qiluvchi o'rtasida o'zaro muloqot olib boriladi. Yozma intervyuda esa, so'rovlarning tartibi yozma ravishda beriladi va o'qib beruvchiga o'z o'qish tartibi boyicha o'zi o'qiladi.

Ijrochi va maqola shakllari: Og'zaki intervyu maqbul mediamashqda yoki yaratilgan ijrochi platformada ijro etiladi, unda suhbatning ijrochisi shaxsiy energiyasini, intonatsiyasini va shakllantirilgan maqolalarda yaratiladi. Yozma intervyuda esa, maqola shakllantirilgan ravishda ko'p xil platformalarda tarqalgan, masalan, maqola, ilmiy jurnal yoki hujjatlarda ko'proq ko'riladi.

Shaxsiy munosabatlar: Og'zaki intervyuda, intervyu uchun kerak bo'lgan shaxslar boshqalar bilan yuzma-yuz suhbatda olib boriladi, shuningdek, ularning ifoda qilish shakli, mimika va intonatsiyasi jiddiy rolni o'ynaydi. Yozma intervyuda, shaxsiy munosabatlar yozma matnda ifodalangan, shuningdek, intervyu qiluvchining shaxsiy xususiyatlari o'qib beruvchiga ko'rinadi.

Kommunikatsiya ko'rsatish shakllari: Og'zaki intervyu ko'p texnologiyalardan, masalan, radio, televizor yoki podcastlar orqali tarqalgan. Kommunikatsiya ko'rsatish shakllari, so'z bilan o'z ifodalashini yaxshilaydi. Yozma intervyuda, kommunikatsiya

ko'rsatish shakllari, yozma matn shaklida o'tkaziladi va o'qib beruvchiga yozuvchi o'z fikrlarini ifodalaydi.

Shunday qilib, og'zaki intervyu va yozma intervyuning paradigmatic xususiyatlari ularning turli shakllarini belgilaydi va ularni o'qib beruvchiga tushuntirishda yordam beradi.

Og'zaki va yozma intervyu sintagmatik xususiyatlari ularning tartib va tuzilish qoidalari bo'yicha farqlanadi. Quyidagi sintagmatik xususiyatlar, og'zaki va yozma intervyu o'rtasidagi asosiy farqlarni aniqlashga yordam beradi:

So'rov va javob tartiblari: Og'zaki intervyuda, so'rovlarning tartibi odatda suhbatning joriy davomida belgilanadi. So'rovga savollarini beradi, keyin intervyu qiluvchi javoblarini beradi. Bu jarayon orqali suhbatning jarayonida iloji boricha suhbat tuziladi va o'zgarishlarga imkoniyat yaratadi. Yozma intervyuda esa, so'rovlarning tartibi yozma ravishda beriladi. So'rovga yozma savollarni yuboradi, va intervyu qiluvchi yozma javobni beradi. Bu tartib yozma intervyu matnida tizimli va o'rganilgan tuzilishni ta'minlaydi.

Javoblarning tarkibi va tuzilishi: Og'zaki intervyuda, javoblar suhbatning joriy davomida spontan ravishda beriladi. Bu jarayonda intervyu qiluvchi o'z fikrlarini o'zgartirishi va iloji boricha boshqa savollarga o'tish imkoniyatiga ega. Yozma intervyuda javoblar yozma ravishda beriladi, va ular tez-tez masala bo'yicha bo'lib, tartibini saqlaydi. Bu, o'qib beruvchiga tizimli va to'g'ri tushuntirish uchun muhimdir.

Matnning qo'llanishi: Og'zaki intervyuda, matn odatda gaplarning ovozi, intonatsiyasini va intervyu qiluvchining o'zining izoh va ta'riflarini o'z ichiga oladi. Bu, so'zlar va intervyu qiluvchining ifodasi orqali yaratilgan atmosferaga asoslangan. Yozma intervyuda, matnning o'qib berishga mo'ljallangan, va u o'qib beruvchiga intervyu qiluvchining fikrlarini o'rganish, qiziqtirish, yoki muammolarini tushuntirishda yordam beradi.

Shunday qilib, og'zaki va yozma intervyu sintagmatik xususiyatlari, ularning tartib va tuzilishi bo'yicha farqlanib turadi va ularga o'ziga xoslik keltiradi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Шве́ц Е.В. Звездное интервью: коммуникативно прагматическомаспекте. Автореферат. Калининград, 2008.– 23 с.
2. Ўзбекистон миллий энциклопедияси. -Тошкент: Давлат илмий нашриёти, 2001-2006.– 237 с.
3. Merriam Webster Dictionary, Interview, Dictionary definition, Retrieved February 16, 2016.
4. Шве́ц Е.В. Интервью как один из типов устного публичного диалога. Автореферат. - Воронеж, 2006.–237-240 с.
5. Merriam Webster Dictionary, Interview, Dictionary definition, Retrieved February

16, 2016

6. Ирина В.А. Лингво-риторические особенности англоязычного интервью. Автореферат. -Санкт-Петербург, 2010.– 5 с.
7. Швец Е.В. Специфика развития современного «звездного» интервью. Автореферат.-Калининград, 2007.–117-123 с.
8. Сабирова Л.Р. Особенности публицистических жанров радио.-Тонус: Научно-публицистический альманах КГУ, 2007.–167-173 с.
9. Qozoqboyev T, Xudoyqulov M, Jurnalistikaga kirish. -Toshkent «iqtisod-moliya», 2018. – 354 b.
10. Laura M. “Tarkibli va tarkibsiz intervyu o’rtasidagi farq”. Maqola, 2021–3с.
11. Clayman S. E. Conversation analysis in the news interview. The handbook of conversation analysis Oxford: Wiley-Blackwell, 2012. –630-656 с.